

پیام پژوهش

نیاز گسترده دانشگاهها به منابع و متون درسی با نگرش اسلامی در رشته‌های علوم انسانی و محدود بودن امکانات مراکز علمی و پژوهشی که خود را موظف به پاسخگویی به این نیازها می‌دانند، ایجاب می‌کند امکانات موجود با همکاری دانشگاهها و مراکز پژوهشی در مسیر اهداف مشترک به خدمت گرفته شود و افزون بر ارتقاء کیفی و کمی منابع درسی از دوباره کاری جلوگیری به عمل آید.

به همین منظور، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی و مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام هفدهمین کار مشترک خود را با انتشار کتاب *درآمدی بر تاریخ فلسفه اسلامی* (جلد سوم) به جامعه علمی کشور عرضه می‌کنند.

این کتاب برای دانشجویان رشته فلسفه غرب و فلسفه اسلامی به عنوان منبع اصلی درس «تاریخ فلسفه اسلامی» تدوین شده است. امید است افزون بر جامعه دانشگاهی، حوزه‌های علمی و دیگر مراکز آموزشی و پژوهشی نیز از آن بهره‌مند شوند.

فهرست اجمالی مطالب سه جلد

جلد اول

فصل اول: مقدمه‌ای بر فلسفه اسلامی و تاریخ آن

فصل دوم: نخستین ایام در فلسفه اسلامی

فصل سوم: شکل‌گیری فلسفه اسلامی

فصل چهارم: حکمت سینوی

فصل پنجم: منتقدان فلسفه مشاء

جلد دوم

فصل ششم: فلسفه در مغرب اسلامی

فصل هفتم: تاریخ منطق (منطق و منطق‌دانان مسلمان)

فصل هشتم: سیری در تاریخ علم کلام

فصل نهم: تاریخ علوم در جهان اسلام

فصل دهم: تصوف و عرفان و تاریخ آن

جلد سوم

فصل یازدهم: حکمت اشراقی

فصل دوازدهم: مکتب فلسفی شیراز و اصفهان

فصل سیزدهم: حکمت متعالیه

فصل چهاردهم: مفسران و منتقدان حکمت متعالیه

فصل پانزدهم: فیلسوفان اسلامی معاصر

فهرست مطالب

فصل یازدهم: حکمت اشراقی

۲	زندگینامه و آثار حکیم سهروردی.....
۱۱	کلیاتی درباره فلسفه اشراق.....
۱۱	الف) ارکان فلسفه اشراق.....
۱۳	ب) روش فلسفه اشراق.....
۲۱	ج) منابع فلسفه اشراق.....
۲۱	حکمت مشاء.....
۲۳	عرفان اسلامی.....
۲۷	دین و شریعت.....
۳۰	حکمت هرمسی.....
۳۱	حکمت یونانی.....
۳۲	حکمت فارسی.....
۳۴	حکمت‌های دیگر.....
۳۵	منطق اشراقی.....
۳۵	الف) تعریفها و تصورات.....
۳۸	ب) ارجاع قضایا در علوم به قضایای کلیه موجب ضروریه.....
۴۰	ج) اشکال چهارگانه.....
۴۱	د) تقلیل مواد برهان.....
۴۲	ه) مغالطات.....
۴۲	مابعدالطبیعه اشراقی.....
۴۳	الف) آموزه‌های بحثی.....
۴۳	۱. اعتبارات عقلی.....
۴۵	۲. اصالت ماهیت و مجعولیت آن.....
۴۶	۳. تشکیک در ماهیت.....

۴۸.....	۴. تشخیص.....
۴۹.....	۵. مقولات.....
۵۲.....	ب) آموزه‌های اشراقی.....
۵۲.....	۱. نظام نوری.....
۸۱.....	۲. علم از منظر فلسفه اشراق.....
۸۶.....	۳. معاد.....
۹۱.....	۴. انسان کامل و سیر و سلوک.....
۹۷.....	طبیعیات اشراقی.....
۱۰۴.....	علم‌النفس اشراقی.....
۱۱۰.....	حکمت عملی.....
۱۱۰.....	الف) اخلاق اشراقی.....
۱۱۲.....	ب) سیاست از منظر اشراق.....
۱۱۴.....	فلسفه اشراق پس از سهروردی.....
۱۱۸.....	منابع.....

فصل دوازدهم: مکتب فلسفی شیراز و اصفهان

۱۱۹.....	تمهید.....
۱۲۰.....	پیدایش مکتب شیراز.....
۱۲۱.....	چهره‌های برجسته مکتب شیراز.....
۱۲۲.....	الف) میرسیدشریف جرجانی (۱۷۴۰-۱۸۱۶ق).....
۱۲۲.....	۱. رویدادهای مهم زندگی.....
۱۲۳.....	۲. مقام علمی.....
۱۲۴.....	۳. شاگردان.....
۱۲۵.....	۴. آثار علمی.....
۱۲۸.....	۵. آراء و اندیشه‌ها.....
۱۳۰.....	ب) جلال‌الدین دوانی (۱۸۳۰-۱۹۰۸ق).....
۱۳۰.....	۱. رویدادهای زندگی.....
۱۳۲.....	۲. مقام علمی.....
۱۳۳.....	۳. شاگردان.....
۱۳۵.....	۴. آثار علمی.....
۱۳۸.....	۵. آراء و اندیشه‌ها.....

ج) سیدصدرالدین دشتکی (۱۲۸-۱۳۰۳ق)	۱۴۰
۱. رویدادهای زندگی	۱۴۰
۲. مقام علمی	۱۴۲
۳. شاگردان	۱۴۳
۴. آثار علمی	۱۴۳
۵. آراء و اندیشه‌ها	۱۴۵
د) سیدغیاث‌الدین منصور دشتکی (۱۸۶۶-۱۹۴۸ق)	۱۵۲
۱. رویدادهای زندگی	۱۵۲
۲. مقام علمی	۱۵۳
۳. شاگردان	۱۵۵
۴. آثار علمی	۱۵۷
۵. آراء و اندیشه‌ها	۱۵۹
ه) فاضل خفری (م. ۹۵۷ق)	۱۶۲
۱. رویدادهای زندگی	۱۶۲
۲. مقام علمی	۱۶۳
۳. شاگردان	۱۶۳
۴. آثار علمی	۱۶۴
۵. آراء و اندیشه‌ها	۱۶۷
افول مکتب شیراز و طلوع مکتب اصفهان	۱۷۰
چهره‌های شاخص مکتب اصفهان	۱۷۲
الف) شیخ بهایی (۹۵۱-۱۰۳۱ق)	۱۷۲
۱. رویدادهای زندگی	۱۷۳
۲. مقام علمی	۱۷۳
۳. شاگردان	۱۷۴
۴. آثار علمی	۱۷۵
۵. آراء و اندیشه‌ها	۱۷۹
ب) میرفندرسکی (۹۷۰-۱۰۵۰ق)	۱۸۳
۱. رویدادهای زندگی	۱۸۴
۲. مقام علمی	۱۸۶
۳. شاگردان	۱۹۱

۱۹۲.....	۴. آثار علمی.....
۱۹۴.....	۵. آراء و اندیشه‌ها.....
۱۹۸.....	ج) میرداماد (۱۰۴۱-۹۷۰ق).....
۱۹۸.....	۱. رویدادهای زندگی.....
۲۰۶.....	۲. مقام علمی.....
۲۱۱.....	۳. شاگردان.....
۲۱۵.....	۴. آثار علمی.....
۲۲۰.....	۵. آراء و اندیشه‌ها.....
۲۵۴.....	منابع.....
۲۵۴.....	کتابها.....
۲۵۸.....	مقالات.....

فصل سیزدهم: حکمت متعالیه

۲۶۱.....	صدرالمتألهین.....
۲۶۱.....	۱. گذری بر احوال.....
۲۶۳.....	۲. مروری بر آثار.....
۲۶۴.....	۳. شخصیت و موقعیت.....
۲۶۶.....	۴. متفکران اثرگذار.....
۲۶۹.....	حکمت متعالیه.....
۲۶۹.....	۱. اوضاع و احوال فلسفی پیش از حکمت متعالیه.....
۲۷۱.....	۲. حکمت متعالیه یا نظام فلسفی صدرالمتألهین.....
۲۷۳.....	۳. روش‌شناسی حکمت متعالیه.....
۲۷۶.....	هستی‌شناسی.....
۲۷۶.....	۱. اصالت وجود و اعتباریت ماهیت.....
۲۸۲.....	۲. تشکیک در وجود.....
۲۸۸.....	انحای وجود برای ماهیت نوعیه واحد.....
۲۹۲.....	۳. وجود رابط معلول.....
۲۹۹.....	جهان‌شناسی.....
۲۹۹.....	۱. حرکت جوهری.....
۳۰۵.....	۲. حرکت جوهری اشتدادی.....
۳۰۸.....	نحوه ارتباط صورت و ماده.....

۳۱۲.....	معرفت‌شناسی
۳۱۲.....	۱. بازگشت حقیقت علم به مجرد وجود
۳۱۹.....	۲. بازگشت انطباق به وجود برتر ماهیت معلوم
۳۲۶.....	اتحاد عالم و معلوم
۳۲۹.....	۳. وجود ذهنی
۳۳۴.....	اشکال مشهور وجود ذهنی و پاسخ آن
۳۳۷.....	خداشناسی
۳۳۷.....	۱. اثبات ذات خداوند
۳۴۲.....	۲. وحدت حَقُّه خداوند
۳۴۵.....	۳. علم خداوند به اشیاء
۳۴۸.....	الف) علم مع‌الفعل خداوند
۳۵۰.....	ب) علم پیشین‌مغایر
۳۵۵.....	ج) علم پیشین‌ذاتی
۳۶۰.....	انسان‌شناسی (علم‌النفس)
۳۶۱.....	۱. دیدگاه ابن‌سینا
۳۷۲.....	۲. دیدگاه صدر‌المتألهین
۳۸۴.....	منابع

فصل چهاردهم: مفسران و منتقدان حکمت متعالیه

۳۹۱.....	بخش اول: مفسران حکمت متعالیه
۳۹۱.....	مقدمه: سیر حکمت از صدرا تا ملاعلی نوری
۳۹۲.....	۱. ملامحمدمحسن فیض کاشانی
۳۹۲.....	۲. شیخ حسین تنکابنی
۳۹۳.....	۳. محمدنعیم عرفی طالقانی، مشهور به ملانعیما
۳۹۳.....	۴. آقامحمد بیدآبادی
۳۹۴.....	۵. ملاعلی نوری
۳۹۷.....	۶. ملاعبدالله زنوزی
۴۰۰.....	۷. ملاهادی سبزواری
۴۰۲.....	شاگردان
۴۰۵.....	تألیفات حکیم سبزواری
۴۰۶.....	فلسفه حکیم سبزواری

۴۰۷.....	۸ آقاعلی مدرس
۴۰۸.....	آثار
۴۱۰.....	شاگردان
۴۱۱.....	۹. آقامحمدرضا قمشه‌ای
۴۱۳.....	آثار
۴۱۴.....	شاگردان
۴۲۳.....	۱۰. میرزاابوالحسن شعرانی
۴۲۵.....	بخش دوم: منتقدان حکمت متعالیه
۴۲۶.....	۱. فلاسفه مشائی
۴۲۶.....	۱-۱. محمدشمس‌الدین گیلانی، معروف به ملاشمسا
۴۲۷.....	۱-۲. میرزامحمدابراهیم، فرزند آخوند ملاصدرا (۱۰۲۱ - حدود ۱۰۷۰)
۴۲۷.....	۱-۳. ملاعبدالرزاق لاهیجی
۴۳۰.....	۱-۴. ملارجعلی تبریزی
۴۳۷.....	۱-۵. مولامحمدباقربن محمد، معروف به محقق سبزواری (۱۰۱۷-۱۰۹۰)
۴۳۸.....	۱-۶. آقاحسین خوانساری، معروف به محقق خوانساری
۴۴۰.....	۱-۷. قاضی سعید قمی
۴۴۴.....	۱-۸. میرزاابوالحسن جلوه
۴۵۰.....	۱-۹. علامه محمدصالح حائری مازندرانی
۴۶۲.....	۲. مکتب شیخیه
۴۷۰.....	۳. شیخ محمدهادی تهرانی نجفی
۴۷۵.....	۴. مکتب تفکیک
۴۷۵.....	۴-۱. تاریخچه
۴۷۶.....	۴-۲. نظر تفکیکیان درباره کلیت فلسفه
۴۸۳.....	۴-۳. آراء فلسفی تفکیکیان
۵۰۳.....	منابع

فصل پانزدهم: فیلسوفان اسلامی معاصر

۵۰۷.....	فلسفه اسلامی معاصر
۵۱۰.....	امام خمینی
۵۱۰.....	زندگی و آثار
۵۱۵.....	علامه سیدمحمدحسین طباطبایی

۵۱۵.....	زندگی و آثار.....
۵۱۷.....	تفسیر قرآن.....
۵۱۷.....	معرفی دین در دنیای نوین.....
۵۱۸.....	فلسفه.....
۵۲۱.....	چیستی فلسفه اولی.....
۵۲۳.....	شهید آیت الله مرتضی مطهری.....
۵۲۳.....	زندگی و آثار.....
۵۲۵.....	سیره علمی و فلسفی.....
۵۲۶.....	فلسفه اسلامی، ریشه‌ها و منابع آن.....
۵۲۹.....	مطهری و فلسفه غرب.....
۵۳۰.....	دکتر مهدی حائری یزدی.....
۵۳۲.....	استاد سیدجلال‌الدین آشتیانی.....
۵۳۴.....	مشرب عرفانی و فلسفی آشتیانی.....
۵۳۸.....	آیت الله شهید سیدمحمدباقر صدر.....
۵۳۹.....	استاد محمدتقی جعفری.....
۵۳۹.....	زندگی و سلوک علمی.....
۵۴۲.....	آیت الله حسن حسن‌زاده آملی.....
۵۴۵.....	معرفت‌النفوس.....
۵۴۶.....	آیت الله عبدالله جوادی آملی.....
۵۴۸.....	حکمت متعالیه.....
۵۴۹.....	آیت الله محمدتقی مصباح یزدی.....
۵۵۱.....	وضع عمومی فلسفه در ایران معاصر، و برخی تحولات نو.....
۵۵۲.....	کثرت فیلسوفان و تنوع سلاقی و علایق فلسفی.....
۵۵۴.....	معرفی فلسفه اسلامی به دیگر ملل.....
۵۵۶.....	توجه به تاریخ فلسفه.....
۵۵۶.....	مطالعه فلسفه غرب.....
۵۵۷.....	فلسفه تطبیقی / مقایسه‌ای.....
۵۵۸.....	توجه به دیگر شاخه‌های فلسفه.....
۵۵۹.....	تحول در آموزش فلسفه.....
۵۵۹.....	عمومی شدن فلسفه.....

۵۶۰	.....	فارسی‌نگاری
۵۶۰	.....	فلسفه در خدمت دین
۵۶۲	.....	گرایش عرفانی فیلسوفان
۵۶۲	.....	غلبه بر مخالفان فلسفه
۵۶۳	.....	محوریت حوزه فلسفی قم
۵۶۳	.....	تداوم سیطره فلسفه صدرایی
۵۶۴	.....	آینده فلسفه و فلسفه آینده
۵۶۶	.....	منابع
۵۶۹	.....	نمایه‌ها